

GAZETA LITERARĂ

Anul VII nr. 44 (346) joi 27 octombrie 1960

ORGAN SĂPTĂMINAL AL UNIUNII SCRITORILOR DIN R. P. R.

8 pagini 50 banf

TELEGRAMĂ

Printr-un farmec al stihilor adunate, la cei optzeci de ani ai intimidării mele, se adaugă-n calendarul literar optzeci de anii glorioși ai povestitorului Mihail Sadoveanu. L-aș putea ruga sfios să primească, de ziua nașterii sale, închinăciunea mea leală?

TUDOR ARGHEZI

27 octombrie 1960

SALUT

SCUMPE PRIETENE,

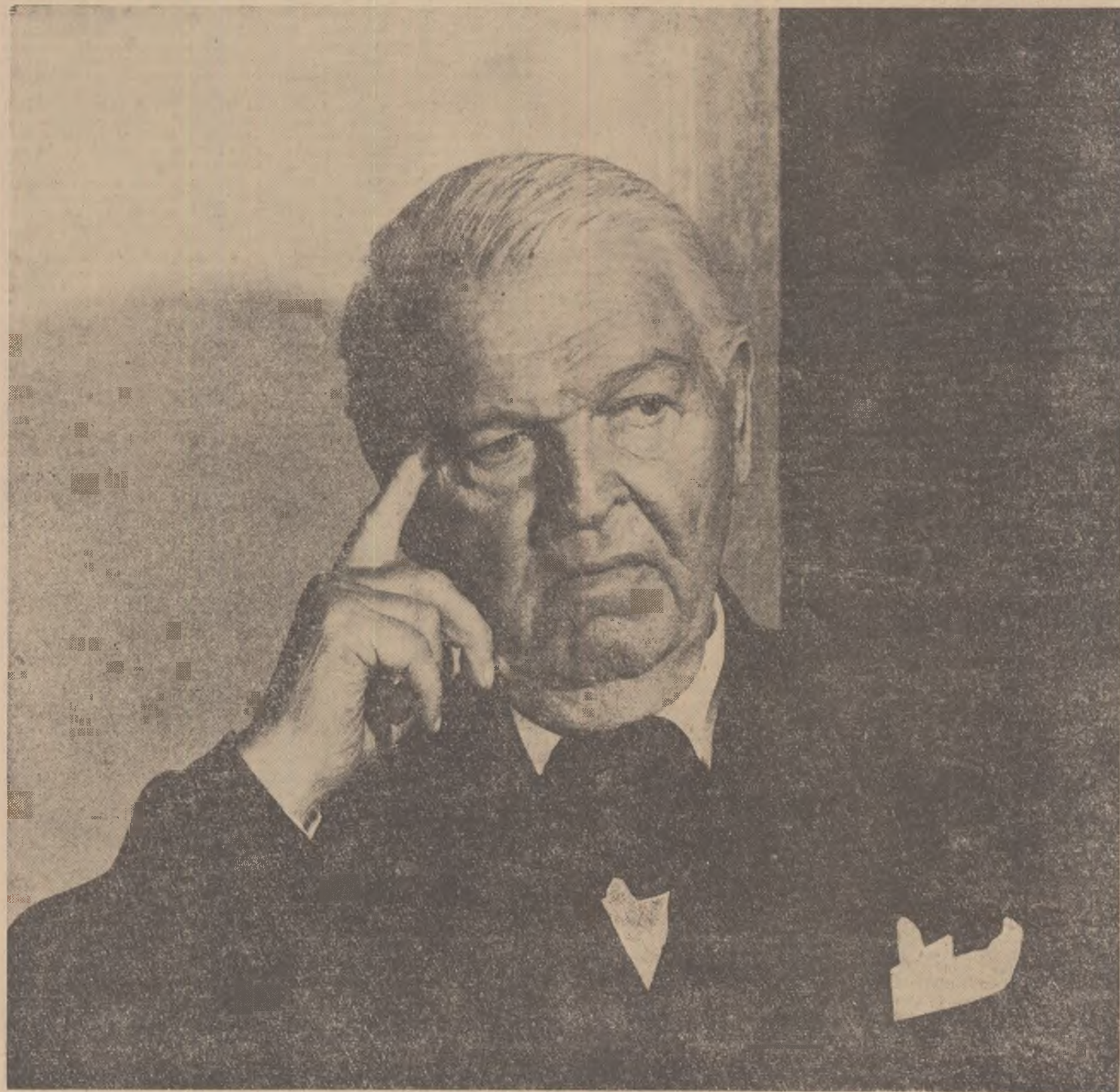
Vă transmit salutul și strângerea mea de mână prietenească cu prilejul împlinirii a 80 de ani. Gârțile dumneavoastră pătrunse de un adânc umanism au adus multă bucurie cititorilor din numeroase țări, de asemenea și cititorilor patriei mele. Lirismul autentic, peisajul românesc reflectat în elementele sale specifice, descoperirea esenței țărânilor romini, înainte și după transformarea revoluționară a conștiinței sale, asigură operelor dumneavoastră un loc de onoare printre marile creații artistice ale omenirii.

Activitatea dumneavoastră de militant pentru cauza păcii și-a găsit de asemenea recunoașterea și prețuirea.

Poate există oare o mai mare satisfacție pentru un scriitor și pentru un luptător?

Vă urez din suflet sănătate și fericire!

Cu dragoste și stimă
Leonid LEONOV

MEREU CONTEMPORAN

Se întâmplă azi în raporturile lui Mihail Sadoveanu cu cititorii săi un lucru pe care literatura noastră trecută nu l-a mai cunoscut. Acum câteva luni am trăit aceleași experiențe în legătură cu Tudor Arghezi. Față de amindoi, cititorul a dobândit și perspectiva istorică și sentimentul comunicării directe cu o operă în toate sensurile apropiate. Alături de operă, urmărind-o cum a evoluat în ultimul deceniu, îi apreciem dimensiunile monumentale în peisajul literaturii noastre sau în literatura lumii.

E o situație nouă. Gloriile postume abundă în literatura noastră trecută. N-a fost cazul numai cu artiștii secerai înainte de patruzeci de ani — a căror listă începe cu Eminescu și e lamentabil de lungă: Traian Demetrescu, Bacalbașa, St. O. Iosif, Gârleanu, pentru a pomeni doar câteva nume învințate în timp. Dar și printre scriitorii cu existență mai îndelungată e frecvent cazul celor uitați încă din timpul vieții, celor care și-au supraviețuit. S-a citit adesea ridicarea din umeri și exclamația oclăvășă cu care G. Brătianu a întâmpinat apusul patriei și al lui Bollic în fațada lui Bolintineanu muribund. Brătianu trata existența și scrierile fostului tovarăș de la 1848 ca o mară fără interes, ba chiar puțin supărătoare, pentru care un negustor înțelept nu se cuvenea să mai facă investiții.

„Regalitatea” literară a lui Alexandru, considerația față de Hasden septuagenar sint forme rare de glorie, mai mult academice, menținute de numărul redus al știutorilor de carte la cercuri relativ înguste. Situația curentă este a lui Slavici, despre care revistele de după 1920 descopereau cu oarecare mirare că mai trăiește, a lui Caragiale, tratat la șaizeci de ani cu dulceața zaharisită a unui omagiu, dar mai obișnuit cu invecția lui Caion și a avocaților acestuia, sau cu pronosticurile dispuse să acorde opere sale doar câteva decenii de existență.

Sadoveanu face parte dintre puștii scriitorii care au pătruns mai adânc încă din tinerețe. Cititorii — clii erau — au început după 1920 să se familiarizeze cu opera ce creștea an după an. Dar pătrunderea a rămas plafonată de aceeași împrejurare. Vitoria Lipan sau Nita Lepădat nu-l puteau citi. În așezările bordeienilor nu exista bibliotecă și chiar de s-ar fi aflat, bordeienii nu șiau carte.

În școală sau în universitate, profesorii vorbeau despre Sadoveanu cu admirație șovăitoare. Unii erau influențați de grimasele estetizanților, iritați de orice literatură despre sat. Unitatea de măsură cu care se făceau aprecierile era nesigură. Gafa mai veche a lui Iorga nu s-a mai repetat. Nu l-a mai elogiat nimeni pe Sadoveanu laolaltă cu academiile literare ale lui Vasile Pop. Dar perspectiva unei clăsări după dimensiunile reale lipsea încă.

Pentru perspectiva zilei de azi, evaluată de la nivelul celei mai întinse categorii de cititori — copiii — e semnificativă întrebarea unei fetițe de opt ani, pe care să-i alcătuiesc prima bibliotecă: dacă Sadoveanu și Caragiale trăiesc. Cititorul mai avizat sau criticul apropiat firesc trei-patru nume care reprezintă momente de cultură în proza noastră și regretă că dificilă și traducerii de poezie, care sînt și ale traducerii din proza lui Sadoveanu, împiedică această proză să fie prezentă în condiții multumitoare la schimbul dintre literaturile lumii.

Opera aceasta monumentală e simțit mai apropiată pentru că am văzut-o înălțându-se și întregindu-se în ultima ei parte. Scriitorul care a vorbit

Silvian IOSIFESCU

(Continuare în pag. 2)

Cetățeanul

Clasicii sînt clasici fiindcă sînt mereu moderni. Fiecare generație își sporește avintul și își satisface bucuria estetică prin asemenea opere, în care desoperă lucrurile noi de care are trebuință. Citirea unui classic (adevărat) nu e o incurșiune în trecut, nu e doar vizitarea unui muzeu imaginat al unor vremi care au fost, ci o prezentă vie în contemporaneitate. De aceea îi recitim pe clasici, de aceea nu toți cei denumiți clasici sînt clasici. Capacitatea aceasta de a fi mereu noi o au doar acei scriitori care au concentrat în opera lor enorm de multă viață, care au fost sensibili la marile întrebări și aspirații ale epocii, care nu s-au exprimat doar pe ei în artă. Expresie artistică desăvîrșită a suferințelor poporului român, a nădejților sale și a marilor sale calități, opera lui Mihail Sadoveanu conține nu numai experiența unui om ci a unui întreg popor, istoria și geografia sa. Astfel înțit cea mai limpede expresie artistică pe care limba românească a cunoscut-o e de o profunzime și complexitate a conținutului, uluitoare. De cite ori oameni care se mîndreau că au pătruns pînă în adîncuri opera marelui scriitor (printre cei ce se simțeau astfel a fost, în câteva rînduri, și semnatul acestor rînduri) și-au dat seama, la o nouă lectură, că necunia lor în Sadoveanu nu e încheiată!

Sadoveanu e un classic și în acel sens în care, pentru autor, personalitatea artistică nu a fost niciodată expresia unor violente particularități individuale, iar opera niciodată o modă frăpînd prin curioasa ei noutate; căci nimic nu e mai perisabil și impersonal decît asemenea confuzie între artă și moda hatinelor. Moderniștii de ieri — valori succesive, contemporani ai lui Sadoveanu — sînt azi prăfuiți, uitați, curioși în desuetudinea lor, în timp ce opera Maestrului e mereu mai nouă, mai actuală. Opera lui Sadoveanu sporește necontenit în sensuri și frumuseți și e atât de originală încît pentru a o analiza va trebui să renunțăm la multe obișnuite critice.

Una dintre prejudecățile care au stăpînit vechea publicistică (atît de înrădăcinată încît participarea activă a lui Sadoveanu la viața publică, după Eliberare, a nimii) era aceea a scriitorului izolat, retras în sihăstria artei sale. Eroarea e evidentă. Sadoveanu, străin de bieleni desertațiilor care era zarva partidelor politice burgheze, a fost însă permanent în mijlocul poporului său, cunoscîndu-i viața și nădejzile, îndurerîndu-se de drama sa meditănd la căile viitoare ale poporului român. Patriotismul lui Sadoveanu nu stă afit în cinlarea frumuseților geografice cit, mai ales, în meditația amară și permanentă asupra destinului poporului nostru. Cînd zorii Eliberării au sunat, acest mare scriitor care trecuse de 60 de

ani era pregătit. El s-a ridicat alături de poporul său cu o solemnă hotărîre și s-a roștit răsăpîc cu o claritate ce era a cunoașterii. Nu poți reciti fără emoție acel manifest paleitic pe care Mihail Sadoveanu îl lansă

Paul GEORGESCU

(Continuare în pag. 2)

GEOGRAFIE A FARMECULUI...

Isurile munților stau ca săgeți de granit, în limpezime și eterinitate, indicînd calea nemuririi, celui ce numai cu piscurile se poate asemăna, și care și-a proiectat umbra de patriarh pe talazurile generațiilor.

Ne dăm seama că omagiuul nostru are prejul frunzei vremelnice, dar trebuie să ne gîndim că gîndul că și fosnetul frunzei își are sensul, în concertul cel colosal, cînd prinde a suna orga pădurilor în vînturile profunde; și, deci, venim și noi, cu fosnetul frunzei noastre, acolo unde răsună chimvalul alcătuit din șaisprezece milioane de inimii... Ne vom începe închinarea, evocînd o întimplare plină de înțeles, petrecută cu ani în urmă, în nordul țării. Oamenii din partea locului își vor fi amintit și astăzi, cum, în timpul unor plozi, un dimb a prins să aluneca spre rîpi, cu talazuri înalte și îndărătnice, amintind talazurile de lavă. Și, cînd au ajuns la dimbul împotriva, s-a petrecut o teribilă împotrivire, și parca adîncurile geologice și-au adunat puterile, și zgomotul lor sugera geamătul înăbușit al zeului Vulcan, chemîndu-i la bătaie armile subpămîntene de fierari. Insa succesiunile talazurilor au fost mai tari și dimbul împotriva a fost înconjurat încl-încl și biruit, transformat și el în talazuri rezepite asupra celor năvălitoare. Erau acum două fluvii mociroase, pornite unul asupra celuilalt, și înclastarea geologică a fost de un dramatism ce întrece puterea noastră de descriere. Destul că după ce au conțenit ploile și talazurile au început, la fața lor a rămas un cap de zîmbur. Avea coarnele gata de împingere, rezezit într-o fugă fantasmatică, din cine știe ce veac către cine știe ce veac! Fuga îi

tuscasc ochii în orbite, îi dezgotiche clo-lanele, îi subțiasse botul și coarnele, și parca în urma lui se mai deslusea, prin singurătatea codrilor dispașiți, hămăitului cîinilor, tropotul cailor și chemarea înspăimîntată a corunilor de vinătoare.

Așa au aflat oamenii capul de zîmbur, și mulți vor fi cîit în apariția lui un simbol al unei puteri venind din noaptea veacurilor. În ce ne privește, ne-am gîndit la poporul român și la energia lui fără pălire, răzbatînd prin timpuri îndelungi către lumină. Faptul ni l-am reamintit, deunăzi, trecînd prin locurile acele, în urmărirea fermecătoarelor năcluci sadoveniene.

Într-adevăr, pana lui Mihail Sadoveanu a deșteptat din somn inima veacurilor, forța ca de zîmbur a poporului nostru harnic, care, ca și zîmbul cel amintit, a năcluit cu ochii arși de truda și de sele către soarele ce trehuia să vină! Intreaga operă a lui Mihail Sadoveanu e cîntare de laudă, înălțată celor ce au străbătut susțurile vremii în coate și-a genunchi, și desori și-au făcut loc la soboarele dreptății, cu unghiile și cu dinții.

Dacă opera istorică sadoveniană înglobează jumătate de mie de ani din viața poporului român, descrierile frumuseților geografice dovedesc un har neîntîlnit încă, — și putem afirma că, privit din acest unghi, opera lui Mihail Sadoveanu cuprinde aproape toată aria patriei, și ea poate va fi peste vremuri unic tezaur păstrător al înfățișărilor de astăzi ale naturii, căci aceasta, alaltă în conținut și prefacere, într-o bună zi a viitorului va fi de nerecunoscut! În necontenita evoluție, viața va zidi cetăți acolo unde astăzi se ridică dimburi; pămîntul va izvorî șiși și va despleti alte borangluciri de ape curgătoare; izvoare și lacuri își vor deschide ogînzile spre soare; pe culmi pleșuve, păduri vor crește ca monumentele; munți vor fi coborîți din cer și transformăți în cine știe ce energie nouă.

Întemeiim aceste afirmații, cu experiența cea mai magnifică a prezentului, cu Marea Bicăzului. De curînd, călătîrînd noi pe marea aceasta creată de mina omenească, ne-am întîmpinat talazurile în furtună, în timp ce contemplam Ceahlăul. Am ajuns la Izvorul Alb, și l-am aflat, golf la Marea Bicăzului! și doar pe aici haitășii lui Ștefan Voivod urmăreau zîmbur alb, acum jumătate de mileniu!

Eusebiu CĂMILAR

(Continuare în pag. 4)

Călduros salut cetitorilor

„Gazetei Literare”

27 Oct. 1960

Mihail Sadoveanu

SADOVEANU

Templu oricărui literaturii, operă echilibrată și armonioasă, se construiește în timp, născîndu-se din așteptare și rămînd în vece neispășit, pentru că rotdeana, cum se primenesc copaci, edificiului îi cresc colțane tinere sub umeri. Întimplarea fericită face ca anul acesta să sărbătorim, la numai câteva luni după Arghezi, pe Sadoveanu. Porții spre eter îi urmează

cîntarea temeliei fără moarte a pămîntului... Nu știu dacă ați trăit clipa unică a redesteptării unui finut căzută sub sărutarea soarelui care arde, dacă ați ascultat primul susur al apei pe o piatră incensă, aspră, radiînd încă în lumina ucigășă a astrului devenit asasinul corolofiei și al vieții în cele din urmă. Nu există violoncel în stare să imite izbirea moleculei lichide de obrazul dur de calcar. Cunoașteți oare umezirea înclată a aerului și redesteptarea solemnă a ierburii? Ați măsurat vreedată cu auzul adîncimea solitudinii unei păduri inclemente în vreme ce într-o cămășă de gheață? Știți ru-moarea nupțială a păsărilor de munte în zori, cînd noaptea se hurează dincolo de ore și înăclur Dimi-nești, hermafrodit de nime, își aruncă primele lănci de lumină asupra lumii? Cine ne-a descris cum năsesse fluvii în mersul lor rostogolit de reptă și cine ne-a pus pe note de cernăală arpeggiile vîntului de seară? Am fi știut ce e un șes trînduți în cămășa lui de liniste și am fi înțeles viața peștelui trînduț ca într-un somn dinamic într-un munte stîncos de apă? Cine ne-a învdat versul galopului unucal și cine ne-a deprins cu mirosul sacrei năclucii a traditorului de pe cîmp, hîntă înțeleaptă care învada de la soare mecanica universului? Am mai fi știut oare afit de bine angrenajul mașinării na-

turii, cum spune poetul, fără ca omul de 80 de ani, sărbătorit astăzi, să ne fi dus în codrii săi?

Marele cetățean, prieten al sarmantilor și al asupritorilor, cum se știe, nu îmbătrînește și necuvînta de a-i aminti că a trecut prin altele zile nu poate să-l supere. Nu-i sărbătorim tinerețea fenomenală, ci ne oprim într-un scurt popas în fața muntelui de granit, durat cu truda și hărnicie, prin luptă istovitoare cu timpul nemilos.

Cuvintele se năso sărace și, fără harul celui ce le așterne unul lingă altul, dacă nu știu să le împerecheze ca într-o nuntă fericită, nu capătă niciodată zestre. Orelle discursurilor îmi repugnă și frazele umflute cu aer ca baloanele captiv, de asemenea. Ca unul ce a învdat și mai învdat (sintem učenici toată viața) cum se ard cuvintele în marele cuptor al prozei de la interiorul cel vrăjitor pe moldovenește, am să mă întorc tot la instrumentele comune.

Ca oricărui mare artist, lui Sadoveanu nu i-au lipsit laudătorii și fanatizii înversunați împotriva-i. Pe mulți i-a supărat și dragostea lui de oameni și cîntecul subteran din pagini. Detractorii posedă secretul invenției fără sfîșit, al calomniei subtile și grosolănia flosioasă ca hîță cînd nu mai merge altfel. S-a vorbit astfel despre o imobilitate a operei, despre o lipsă a acțiunii, neglijîndu-se, vai, observatiunea genială a faptului aparent nesemnificativ, a vieții unor suflete condamnate la moarte de către o societate nedreaptă, ea însăși în descompunere lentă, cea ce devenea la urma urmelor un demuș tragic, dar violent, al societății burgheze. Se contesta dragostea de țară unui om care a împodobit istoria noastră cu farmece literare de neprețuit, numai pentru că lui nu-i plăcea asasinatul cu argument politic. Cel trînduț în școli din tinerețe era ars în

plăpă publică, crezîndu-se că spiritul său va fi încl-

nerat de înclări. Jalnică îndeletnicire, terminată în cartea din dos a clipii...

Vorbam despre clava cînd într-un finut elementul apă erupe din nou la suprafață pentru a fertiliza — și asociata nu era înclăpătoare. Într-o literatură înflăcăată multă vreme apusului frivoli, sclăvă deci mai mult calamburului și cuvîntului de spirit cu orice preț, rudă săracă a salonului franțuzesc, care salon a transformat multe opere în discursuri magistrale, fără miez, Sadoveanu s-a impus întii prin limbă, aducînd în pagini metafora fărînească, atit de grasă și atit de ignorată multă vreme. S-a vorbit de un abuz de natură, uitîndu-se că frunza răzbată în risul oamenilor și în tristetea dominioșoarei. Discuțiile sterile despre lucruri abstracte, prin opera sa, marele nostru povestitor i-a dat replica simplului eteru valoroase. Aș înclăpă să spun că dincolo de contemplarea scenei naturii sau a poeziei cîntecului cu miez, se ascunde sentimentul adînc al intrării în lucruri și în suflete. Reiau o veche vorbă pusă pe seama multora: o dată cu apariția lui, n-a-ăi băgat de seamă că natura a început să semene foarte mult cu ceamă din cărțile pe care le-a scris?

Cuvinte fermecate, cînstă cui le-a așezat unul sub alt!

Uite, stă lingă noi o lucră, ascunzînd un tezar de vorbe. Tineri și mai bătrîni, fele cu părul vîsînd sub lampă la ceasul cînd noaptea se îmbaltă, școlărule de pe schele care înveți cu mistria în mîna, și tu, meșter al fierului, cînd ai puțin timp, întoarce-te la aceste pagini numeroase și recitește-le, pentru că în pădurile lui Sadoveanu nu cad niciodată frunzele și copaci săi rămîn vesnic tineri.

Eugen BARBU

MIHAIL SADOVEANU ÎMPLINEȘTE 80 DE ANI

IN ACEST NUMAR:

• Fragment din romanul inedit „Lisaveta” și articolul inedit „Statui cu mine insumi” de MIHAIL SADOVEANU (pag. 5)

• SEMNEAZĂ: Tudor Arghezi, Eugen Barbu, Demostene Botez, Radu Bocu, Savin Bratu, J. Byck, Eusebiu Camilar, Șerban Cioculescu, Al. Dima, Charles Dobzynsky, Victor Eftimiu, Mihai Gafița, Paul Georgescu, Al. Ivan Ghilia, Jindra Huskova, Silvian Iosifescu, Dr. Milos Kmo, Leonid Leonov, A. Sădojka, Ion Marin Sadoveanu, Profira Sadoveanu, acad. D. Skobe'gin

OMAGIU MAESTRULUI

Fugitive...

Scritorii din veacul trecut numeau 'fugitive' anumite articole...

In primul deceniu de azi, s-au odata cu 'prozatori de talent'...

Maia era un micuț foarte înzestrat, de care Sadoveanu făcea mare haz...

Popularitatea lui Sadoveanu sporește din an în an...

Un autor dramatic, cam băgăreț de fetul lui, se agățase de Sadoveanu...

Sadoveanu, la Neamț...

In toamna peste codri ajunsă și printre surii pilaștri ai serii plutește o singură frunză...

Ar fi interesant de urmărit mai îndeaproape confluentele sugestiilor literare...

Strîns legată de acest aspect al personalității sale este formarea și fixarea de-a lungul a cinci decenii...

Opneaci de anii Mai mult decât psalmistul Mihail Sadoveanu împlinește optzeci de ani...

Prietenia lui Mihail Sadoveanu a fost totdeauna un dar neprețuit...

Victor EFTIMIU Ion Marin SADOVEANU

Inepuizabil izvor de artă

Legerea opere de artă, către descoperirea mari varietăți de mijloace de care poate dispune scriitorul creator...

Opera lui Mihail Sadoveanu a ius, pentru noi cel mai desăvîrșit tratat de retorică, de poezică și de teorie literară...

Opera lui Mihail Sadoveanu ne-a pus la îndemînă cele mai elocvente argumente pentru ilustrarea legăturii dintre scriitor și lume...

Lui MIHAIL SADOVEANU

M u s a f i r i i

E ziua maestrului. Azi își serbează Al optulea deceniu-a lui de viață.

Nu i-a-nfilit demult, da-i ține minte: Și graiul lor li-l știe și necazul.

Cu zimbetul lui blind și cordial, El falnic trece prin această lume;

Indăluie cu ochii lui albaștri Un sfat din preajma hanului Ancușii,

Venită din timpuri, de departe, Nescădu-și vremea lor și anii,

Din Deltă și din părțile Ozanii. Ev și Lipan de dincolo de moarte...

Veniți-i și natura-n jurul casei: Poene, codri și păduri adînci,

Avea-s toți, și totuși ca-ntr-o slavă. E-nchipuire totul, dar e viață.

Si văd țărani de demult, ciopor, Tot ascultînd ce spune un flăcău

Si fețele țărănilor de-odată Se luminează ca-ntr-un răsărit:

Demostene BOTEZ

Ceahlăul se făcuse om

Eu am văzut Ceahlăul umblind prin veacul nostru, Și ne prăsea prin neguri în inimă Ceahlăul,

Păstrase fruntea lui cova din gravitatea uriașului de piatră: Dar răsăriturile ce le-nțimpinuse

Un om era acum Ceahlăul Trezind prin veac sub umbra unei negre palării rotale

O, cit a străbătut Ceahlăul-om olaturile fărăi! O, cit a străbătut Ceahlăul-om adîncurile inimii!

Si citi au înțeles că poate lingă ei trecea Ceahlăul? Cu umbra lui de amintiri și cu lumina

Aedul povestea din vremi uitate Și filele ca niște lespezi de zăpadă caldă

Vedeam în zbucium Neamul Șoimăreștilor, Spre Bucura hieratic alaiul lui Nicoară;

Pe miile de ani trona prin văi, prin neguri Dar s-a-nfimplat în veacul ce ne poartă

Trecură milioane de cocoare În migratoare unghuri peste piscul Albit

Dar el vegheea norodul de la poale Porund cu el în pas spre noi destine

Noi te privim prin ochi lucizi de astre O, pisc ce slai cu fruntea în țările

Radu BOUREANU

Vitoria Lipan

Chip frumos, alungit, împietrit — Nobilă demnitate; Tăranău potrivind liniștit

Grigore

J. BYCK

CRONICA DRAMATICA

Doamna cu cățelul

Apropoziția făcută de unii critici mai vechi între profilul caricatural al lui Dumitru Titrău și al lui Silvestru Trandafir, eroul dramelor lui M. Sorbul, constituie, bineînțeles, o regretabilă eroare. De fapt, aici s-a produs una dintre confuziile definitorii pentru cercetătorii estetici, sediul de farmec al limbii eroilor caricaturali, dar rămas, cu sursul pe buze, la poarta cuvintelor. „Filiția” a fost stabilită pornindu-se de la limbajul de „mahala” presupus a fi comun celor două personaje. Dar limba împesărită de neologisme rău adaptate, limbă practică de Cajavencu, Farfurid, Titrică sau Ipingescu, deși pe trepte diferite, este limba comună a burghezilor și a muncitorilor, a bărbatilor întrași în politică. Variațiile în procentul de erori lingvistice se raportează la stagiul în corpul electoral și în alături. Pentru Titrău și compania, limba articolelor din „Vocea Patrioticului Național” ține de obligațiile sociale și de impetuozitatea ascensiunii. Este un limbaj gongoric care însoțește o marșalitate deglăzită. E un parșău de termenii pașoptiști converșiți la jargo-

„DEZERTORUL” de M. Sorbul

(Teatrul Național „I. L. Caragiale”)

rea în trei cu tegethetarul Chiriac nu apare astfel neonorabil venerabilului soț al Vetel, care respiră ușurat alături de legătura de gât găsită în patul conjugal aparținând omului său de casă. După cum și-a asigurat chereșterea împotriva incendiului, Dumitru Titrău a săvârșit o operație similară cu privire la cinstea casei sale, obținând „conșimțământul” junelui său ajutor la „onoarea sa de familist”. Ca și alți termeni des folosiți de Titrică, „onoarea” și-a pierdut conținutul său exact, însemnând, în ultima instanță, păstrarea unor convenții și menținerea unei „suprafețe” pe plan social.

Silvestru Trandafir în schimb este „jaluziu” cu o patimă care acuză sinceritatea și cultivă sensul exact al „onoarei” până la sacrificiul capital.

tatie din 1917, la numai câteva luni după intrarea cetroptorilor germani în București, a fost nu o dată relevat. Mihail Sorbul a scris, pe o temă la ordinea zilei, o dramă care a rezistat timpului, urmând astfel tradiția ilustrată de Alecsandri și Caragiale. „Dezertorul” n-a îmbătrânit fiindcă n-a fost o simplă inselare ocazională. Implicațiile patriotice ale piesei au căpătat relief într-un complex de fapte dramatice de o deosebită autenticitate. Conflictul dramei viza o nouă galerie de eroi, nedescoperiți până atunci în teatrul nostru și avea meritul de a trata, în circumstanțele sociale ale momentului dat, antinomia de extracție ibseniană dintre individ și societate.

Silvestru Trandafir este un Vulp-

NIKI ATANASIU în rolul lui Gottfried Schwalbe

text al lui M. Sorbul rezolvării scenice inovatoare. Ferindu-se de vetuș și păstrând în ton și în mișcare o griță deosebită pentru o natură de contemporan, regizorul a menținut interpreții în cercul resurselor iberite ale textului. S-a asigurat spectacolului un decor unic de „atmosfera” (G. Bedros) în care mobilierul încărcat, culerele și tablourile au îngroșat liniile caracteristice interioarelor lui madam Casiope care „se pretindea”. Costumele au fost realizate cu o scrupulozitate a autenticității uneori excesivă, dar de un cert spirit critic. În acest cadru, linia interpretării a fost menținută într-o continuitate ostilă cu melodrama, excepționd unele accente cantabile ale lui Toma Dimitriu. În scena despărțirii de Aretia, Silvia Dumitrescu n-a surprins pe nimeni, reînviind și binecunoscutul său rol de „găină” cu o dezvoltare agreabilă. Am preferat însă să aplaudăm încercarea de a realiza un profil înedit într-un rol care, aparent, se asemăna cu altele din palmaresul său. Actorul a evidențiat, în mișcările fostului spion devenit ofițer, spalmă ascunsă, lășitate funciară a acestui ticălos cu suflet de cîrpă. Respingind tentația facilă de a-și striga înspăimântător rolul, Niki Atanasiu a subliniat cu stăruință mirșăvia meschină a lui Schwalbe, în drama sa continuă de a-și da „coraj”. Marcel Anghelșcu (Hermann) a realizat o alternanță mereu vizibilă, pe măsura lărgirii partiturii dramatice, între automatismul reacțiilor militărești de tip prusac și sufletul amarit al fostului oberkellner. Pentru Simona Bondoc, creația sa în rolul Aretiei conținea ca un moment de o deosebită însemnătate. Tîn-

O scenă din spectacol

ul saloanard de epocă și însoțind setea de acumulare a unei burghezii care a rărsit orice legătură cu idealurile parate de Bălcescu.

În ceea ce-l privește însă pe Silvestru Trandafir, vocabularul „mahalagesc” este cuprins în arsenalul său de apărare împotriva unei lumi pe care o simte ostilă. Silvestru este un sentiment al disimulat care țipă, injură și vorbește „mahalagesc” cu ostentație, ascunzându-și adevărata natură ca pe o slăbiciune condamnabilă. În vreme ce limbajul lui Titrică este destinat să mascheze o viață inferioară mizeră și josnică, pentru Trandafir termenii suburbanii ascund cu stingăce un suflet integr și o inteligență vie. De altfel, chereșterile asuprișite evoluează pe un plan eminent comic și în limitele unei tipologii sociale, riguros satirizate, în timp ce „Dezertorul” lui Sorbul se zbate într-un proces de un tragism acut într-o lume substanțial restrânsă. Dacă ar fi să legăm totul la pisa lui Sorbul de opera mareții sau înainta, firele ar merge mai curînd către atmosfera de grave dezbatere etice din „Nepăsă” în tipurile s-ar apropia de lumea sumbră din mirșăvele ale lui Caragiale și mai cu seamă din „În vreme de război”.

Distanța considerabilă dintre cele două personaje apare, mai ales, prin contrastul dintre „onorabilitatea” lui Titrică și conținutul conceptului de onoare la „bădăranul” Trandafir. După cum se știe, pentru Jupin Dumitrescu „onoarea de familist” este o noțiune care capătă greutate numai în raport cu păstrarea aparențelor față de opinia lumii sale. Conviștuit-

„Dezertorul” trăiește în umbra cinstelor sale neînătate. Sentimentul de „onorabilitate” se dezvoltă la acest om simplu pe plan interior și de aceea fiecare gest, fiecare cuvînt capătă o însemnătate covârșitoare. Depășind experiențele anterioare ale unor creații dramatice care au pictat în culori palide climatul noii societăți românești, Mihail Sorbul deschide în dramaturgia românească modernă și rolul eroilor tragici care se ridică la o înălțime morală superioară unei ortodoxii luate pe compromisiuri etice.

Caracterul deosebit de actual al „Dezertorului” la prima sa reprezenta-

șin pus să facă dovada sentimentelor sale cetățenești în condițiile ocupației prusace. „Bădărană” sa este elidată din neînțelegerile cu o lume pe care o simte vrăjmașă, gelozia se alimentează din sentimentul precarității unei fericiri nesperate. Sacrificiul lui Trandafir, care moare pentru a nu primejdi viața altora, poartă într-insă mindria omului superior și constituie neîndolnic o sfidare adreșată mahalagiilor care au fugit pe furis, refuzînd să-și salveze vecinii.

Înfruntându-l pe Gottfried Schwalbe, Silvestru își apără cu gesturi patetice existența sa onestă și credința în dreptatea celor cinstiți. Este un simplu, care-și apără onoarea de a fi om, se pregătindu-se — cum am văzut — tema „comediei tragice” de după 1920 ale generației dezamăgite de rezultatele unui război în care Schwalbe cu codul său moral fusese ucs nîmii aparent.

Miron Niculescu, asumîndu-și direcția de scenă a noului spectacol cu „Dezertorul”, a avut fericita inspirație de a nu căuta pentru vechiul

TOMA DIMITRIU în rolul lui Silvestru Trandafir

Desene de SILVAN

Cum filmul pornește de la o năvălă celebră, regizorul trebuia să concureze și cu modelul consacrat de Cehov. Ne amintim subiectul „Doamnei cu cățelul”: într-un concediu de odihnă, la Yalta, un funcționar din Moscova și soția sa își trăiesc viața. Nu este la prima lui aventură galantă. Povestea de iubire trebuie să se încheie însă repede, deoarece Anna Sergheevna este căsătorită și se întoarce la Saratov și chiar Gurov are soție și copii, care-l așteaptă la Moscova. Revenit la ai săi, bărbatul își reia existența searbădă. Se produce însă o schimbare. Ceea ce sînt dădă acceptase cu amărăciune se întoarce din nou. Nu mai poate contempla plină de viață traiul de familie și petrecerile mondene. El constată surprins că amintirea Annei Sergheevna nu s-a destrămat, ca după ale isprăvi amoroase și că ea devine din ce în ce mai mult un ideal luminos, pe care-l înfrumusețează în viață. Se decide să o regăsească, pleacă la Saratov și apoi cei doi oameni se întâlnesc din nou.

Nu mai poate contempla plină de viață traiul de familie și petrecerile mondene. El constată surprins că amintirea Annei Sergheevna nu s-a destrămat, ca după ale isprăvi amoroase și că ea devine din ce în ce mai mult un ideal luminos, pe care-l înfrumusețează în viață. Se decide să o regăsească, pleacă la Saratov și apoi cei doi oameni se întâlnesc din nou.

supportabil cumului de suferință și decepție. Din film lipsesc accentele aplicate; regizorul preferă nu insistența asupra momentelor de izbucnire psihice, ci focul penumbrelor. Heifitz, ca și autorul „Doamnei cu cățelul” relatează împlinirile fără exaltare, cu un suris blăn care amortează patetismul înțeleșării.

E greu să adăugi după Cehov, mai ales pe ecran, rivalizînd cu un maestru al estompării și al condensării. Fiecare frază apare valorificată regizoral. Heifitz introduce și scene noi, unele imprumutate din alte povestiri, amplificînd sensurile năvăle.

Să urmărim mai atent câteva corespondențe de imagine între năvălă și film. În scenele de la Yalta, Heifitz a dezvoltat contrastul chehovian, un contrast reținut, sugerat: peisajul ferice, preriele iubirii romantice, la care Gurov participă ca un intrus, jucînd un rol străin. Pentru el înfr-

Filmul sovietic

nirea cu Anna Sergheevna este doar un amuzament, o deslindere reconfortantă, chiar dacă nu e în stare să alunge tot leama de complicațiile care pot surveni. Pentru Anna Sergheevna înfrînerea cu Gurov este un eveniment decisiv, o eliberare dintr-o existență sufocantă; clipele de plăcere sînt smulșate remușcărilor și căinței.

Priveliștile de basm, tăcerile solemne, vrăjite, apoi melodia veselă, copilărească a plimbărilor pe laeză, albul cheurilor și al caselor — care revine ca un leit-motiv — sînt un cadru al nevinovăției și al frumuseții pure, pe care Gurov îl străbate ca un pasager clandestin. Gurov interpretat de Batalov este placid, obișnuit cu traiul sedentar, neînfrîntînd riscurile sau incertitudinile decît pe plan erotic, dar și acolo atenînd pe cît posibil consecințele neplăcute. Iată-l într-un colț doinic al debarcaderului, apărut de imbulzeală, plicășit de forța mulțimii, urmînd cu o incertitudine cam degajată chipul neliniștit al femeii, judecînd-o mereu cu o anu-

V. MINDRA

PRĂBUȘIREA MICULUI SISTEM

Oviață întregă vil în contact cu anumiți oameni, își acumulează și-și consumă experiența într-un anumit mediu social. Își însușește deprinderi care, cu timpul, se constituie într-un mecanism. Își formează un comportament social și chiar un cod etic. Pentru a nu-și complica existența, reduce totul la câteva, cît mai puține, norme de conduită, pe care le zăbești să le respecti cu o rigoare fanatică. Mai mult. Incerti, în taină, coordonarea tuturor părților tale despre propria-ți conduită socială, morală, profesională etc., într-un mic sistem filozofic pe care-l căpătești cu citate din cea mai importantă carte ce li-a căzută în mîna, de pildă Biblia. (O, cît nu-și acătușești, și cu cîtă trîndă, micul sistem teoretic, filozofia lor de buzunar!). Ajuns aici, în această supremă fază de generalizare și abstractizare, te consideri împlinit și justificat, te crezi pe un teren ferm și invariabil. Ai oalmul consecvenței și sincerității față de tine însuși, liniștea împăcării

cu lumea din afară, pe care o servești cum te servește. Dar iată că, deodată, sistemul mai mare din jur se prăbușește, mediul pe coordonatele căruiu li-ai compus micul sistem filozofic dispăre, valorile se schimbă, oamenii se schimbă, filozofia se schimbă și ea. Dar tu ești prea „crystalizat”, ai înghițit prea multă experiență ca să-ți mai modifice acum, după atîta vreme, micul sistem. Și, fără să te opui transformărilor din jur, pe care, de altfel, „în mare” le înțelegi, continui să-ți aperi principiile și teorii. Nu pretinzi să fi le imutabil în viața socială, dar nici nu permit să fi le atîtă cineva. Acepți noile raporturi și valori „în mare”, nu le concepi însă „în mic”. La tine în familie, la tine în suflet n-are dreptul să se amestece nimeni, nu are voie să pătrundă nimic. Aici stăpînește micul sistem. Dar poți conștientiza la un moment dat că tu și familia ta sînt înfrînți simultan în două zone contradictorii, în două clipe deosebite? Te poți constitui în insulă etînd în juru-ți și numai pămînt? Acestea sînt întrebările pe care V. Em Galan le adresează eroului său, inginerul Mastacan, în această privință nu caută să

apoci noi, purtarea gândului și fronceja gestului, nobiliza sentimentelor de dragoste și prietenie în plan teoretic, repetă vehementă la micul sistem filozofic al lui Mastacan o dată Andrei Sava, într-un act (al doilea) care ni se pare și cel mai bun din piesă. Filozofia de buzunar a lui Mastacan este asaltată pe toate fronturile și eroul privește cu umire și disperare cum se năruie principiile de viață pe care și le-a întocmit

fi absurd. Își dă seama că noile raporturi sociale dintre oameni sînt cu totul altele, că sînt, în fond, mult mai bune decît cele vechi. Dar în familia lui, acasă la el, singurul loc unde crede că mai poate fi stăpîn absolut, menține spiritul micului său sistem.

V. Em. Galan a intuit și sugerat bine că vechile principii și obiceiuri, modul de existență și modul de gîndire burgheze sînt abolite concentric, înții în sfera cea mai largă a societății, apoi în micile instituții sociale, ca familia, și cel mai tîrziu în conștiință.

În familie, Mastacan primește o lovitură neașteptată din partea fiului său, Paul, pe care morala bînei îl dezgustă și-l revoltă. Paul fuge de acasă pentru că filozofia și practica burgheză a tatălui său îl jignesc simțul de contemporaneitate, demnitatea de om al unei

Dar Mastacan nu e un om care prin însăși structura caracterologică să răspundă, pe deplin codului etic pe care și l-a impus. În raporturile „mari”, el acționează acum altminteri decît în trecut. Este un apărător înverșunat al proiectelor muncii ca și al ridicării femeii prin participarea activă la procesul de producție, la activitatea constructivă. Dacă în relațiile de familie a rămas un „prezervat” simțim la sfîrșitul piesei că nu și-a scimbit și aici conduita. Piesa este, în primul rînd, înfruntarea dramatică dintre filozofia etică a lui Mastacan și morala comunistă. Înfruntarea e gravă, decît Mastacan nu poate fi un personaj comic, deși evoluează într-o comedie.

Am vorbit de opoziția teoretică, filozofică pe care o susține Andrei Sava. Mai există însă în piesă o opoziție indirectă, obținută prin realizarea aceluși cuplu luminos Paul-Mihaela (Pix), tratat cu un lirism cald și conceput ca o replică umană decisivă dată codului moral al lui Mastacan. Frumusețea și sinceritatea raporturilor dintre Paul și Pix constituie, alături de excelența profulare morală a personajului Mastacan, unul din elementele cele mai reușite ale piesei.

Este clar că un scriitor cu resurse lirice ale lui Galan nu frecventează în genul comic (și într-o comedie) decît rar și, în general, fără rezonanțe, umorul îngăduitor, autoironia, ceea ce s-ar numi comicul pozitiv, simțindu-se mai la îndemîna în tratarea șarjată, caricaturală a lui Pătrășcă sau Șoimu, bunăoară. Pe aceeași comedie „Prietenia mea Pix” este un foarte bun început.

se desfășoară aproape în permanență pe două planuri paralele: un plan grav, lirico-dramatic și un plan comic-satiric. Pătrășcă, de pildă, este un bun personaj satiric, o caricatură de om de ieri.

Principala este că un prozator de prestigiu a abandonat pentru o bucată de vreme preocupările sale în domeniul prozei și a scris o comedie, o piesă axată pe o problemă foarte importantă a construirii socialismului în conștiință, realizînd un conflict dramatic substanțial, antrenant și cel puțin un personaj cu adevărat memorabil, inginerul Mastacan. Importanță este faptul că pe frontul dramatic nostru a pătruns o nouă personalitate, cu specificul, cu stilul și mijloacele proprii, cercînd un loc aparte. „Prietenia mea Pix” este un foarte bun început.

Dacă în prima parte a filmului, Heifitz alege albul vesel al zărilor și al cheurilor, la marginea mării, în dimineața soarelui, în ultima parte predomină albul zăpezilor în iarnă, cu paloarea dată de luminile tremurătoare ale felinarelor din noaptea Moscovei. Este albul vîrșii încrîncunată cînd într-o lume ostilă adevărului și frumosului, energia se concentrează spre ocrotirea unei zone de umănită. La Cehov nostalgia dragostei (ne aducem aminte strigătul de chemare din „Casa cu mezanin”: „Missus, unde ești?”) are un profund ecou social. Aici, dragostea poartă „grele și nesuferite lanțuri”. Aceste implicații sociale ale dramei au fost bine dezvoltate pe ecran de către un regizor fidel stilului chehovian.

Filmul „Doamna cu cățelul” (regizor I. Heifitz, operator A. Mckvin, interpret: A. Batalov, Ia Savinna) este o mare realizare a cinematografiului sovietic.

Dumitru SOLOMON

S. DAMIAN

SADOVEANU *peste hotare*

URIAȘA FORȚĂ A PĂCII

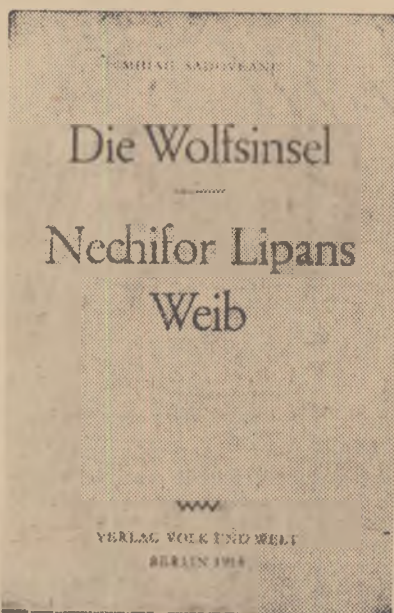
„Mărea Cocor”, Paris, 1961

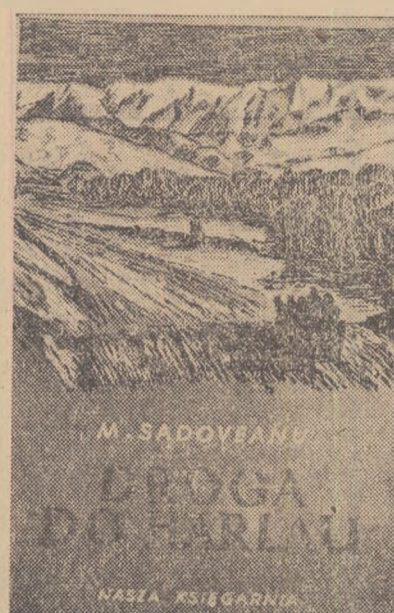
„Nada Florilor”, Sofia, 1958

„Nada Florilor”, Budapesta, 1952

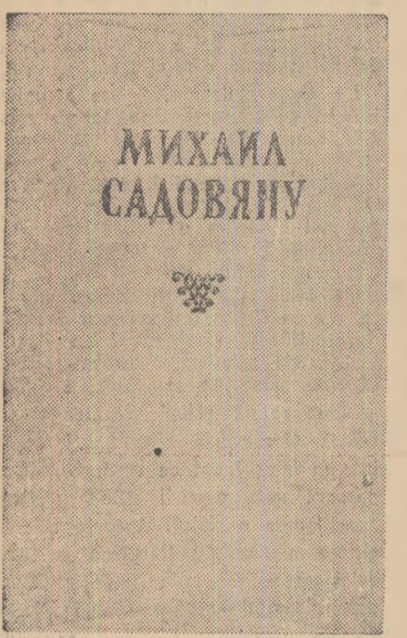

„Ostrovul lupilor” și „Baltagul”, Berlin, 1958

„La drum spre Hridul”, Varghova, 1952

In U. R. S. S.

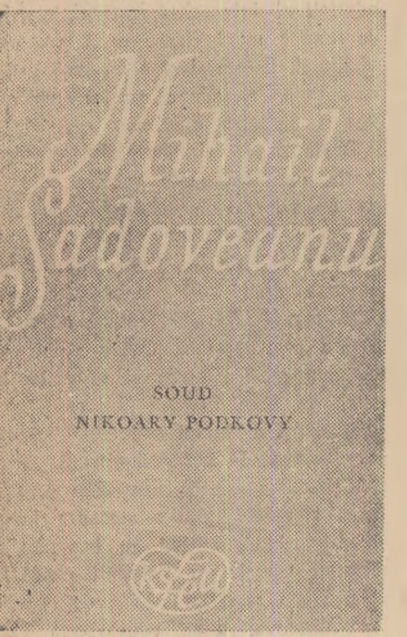
„Opere alese”, Moscova, 1957

Există unii scriitori, din păcate destul de puțini numeroși, înzestrați cu un har deosebit: fiind trup și suflet din suferința poporului și al țării, ei aparțin în același timp și altor popoare, într-un cuvânt, umanității. Mihail Sadoveanu este unul din posesorii fe-

ricii ai acestui har, unul din creatorii a cărui imagine, a cărui operă trăiește și va trăi pururi în inimile locuitorilor tuturor țărilor și continentelor. Datorită lui, oamenii aceștia — ruși, ucraineni, cehi, tadjici, germani sau unguri, sârbi, francezi, italieni — și-au apropiat tablourile blinde ale naturii românești de dealurile ei line și vălele dulci, cu lacușele verzi și munții stincoși, cu lacușele ei adormite și apele rezezi de munte. Citiții care trăiesc, cum se spune, peste mări și țări, departe de România se apropie sulelește de țărâni de pe văle Siretului și Bistriței care au muncit și au luptat, au suferit și au trăit pe aceste țărmuri minunate încă în urmă cu sute de ani, ei care sint strămoși celor care ridică o viață nouă pe șantierul noii României.

Republicile Asiei Centrale pînă la țărmurile încețoșate ale Mării Baltice. Pentru cazași, estonieni, tadjici și lituanieni, chirghizi și azerbaidjieni, beloruși și uzbeki, datorită povestirilor și nuvelor lui Sadoveanu cuvintele „romin” și „rominca” au căpătat un sens concret rezidind în tablouri vii pe fundalul unei naturi mărețe.

In R. S. Cehoslovacă

„Nicoard Potcoava”, Praga, 1955

Operele maestrului literaturii române — astăzi atât de îndrăgite și admirate de către cititorii cehoslovaci — au „descalcat” la noi, dacă nu mă înșelă memoria, prin nuzela bine cunoscută „Cuzma Răcoare”, apărută în prima antologie de nuzela românești, tipărită în limba cehă în anul 1926. Povestirea, plină de farmec, publicată sub titlul „Ovcepile de noapte” — a impresionat prin cunoscutele sale poezii în mod deosebit pe literarii noștri.

la noi. La Praga, în Editura de literatură beltristică, a început, în anul 1955, sub îngrijirea susținută a specialistei în literatură română Maria Kavkova, publicarea operelor alese. În seria aceasta au apărut pînă acum trei volume începînd cu „Nicoard Potcoava” și terminînd cu „Hannul Ancușei”, imbrățișînd și traduceri noi sau revăzute ale unor opere ca „Baltagul”, „Venea o moară pe Siret” și „Mărea Cocor”. În afară de aceste lucrări s-a tradus și „Nada Florilor”, apărută între timp și într-o frumoasă și îngrijită ediție slovacă. Chiar ceva mai de vreme (în anul 1953) Sadoveanu a mai devenit un succes deosebit în rândurile publicului și ale literaților slovaci printr-un volum de nuvele alese, în care au prezentat povestiri de frunte ca „Păcat boiere”, „Bordeniul”, „Pancine”, alături de ciclul neîntrerupt „Hannul Ancușei”.

tiraj de 43 de mii de exemplare. Romanul a fost călduros primit de către publicul slovac și critica noastră.

„Traducerea în limba slovacă a operelor inegalabilului maestrului al prozei românești a continuat și anul acesta cu romanul „Zodia Cancerului”, publicat într-o ediție, de mult epuizată, cu un

de vorbă cu scriitorii Kurt Huhn și Heinz Hermann Wille

SALUTURI

STIMATE PRIETENE,

Vă felicit din toată inima cu prilejul aniversării dumneavoastră. Activitatea dumneavoastră neobosită ca militant pentru cauza păcii și prieteniei între popoare și-a câștigat dragostea tuturor oamenilor care năzuiesc spre viitorul pașnic și luminos al omenirii.

Acad. D. SKOBEĬN
Președintele Comitetului de decernare a Premiilor Lenin

STIMATE MAESTRE,

Vă rugăm să ne permițiți nouă, scriitorilor slovaci, să vă exprimăm cele mai cordiale felicitări cu ocazia împlinirii a 80 de ani de viață rodnică în slujba literaturii și umanității.

Este neobișnuit ca un scriitor să fie considerat, încă în viață, drept clasic. Aceasta este calitatea deosebită și necontestabilă pe care o are Mihail Sadoveanu în fața lumii întregi și în inima poporului său. După mai mult de o jumătate de secol de muncă necontenită, Sadoveanu a devenit, pentru mulți dintre cititorii săi și pentru mine personal, chipul și glasul României, interpretul incomparabil al istoriei sale, al suferințelor sale ca și al speranțelor sale. Mihail Sadoveanu face parte din marea familie a poezilor epici ce străbat întinderile nesfârșite ale limbajului făcînd să înflorească vegetații necunoscute și minunate. Eroi săi, vitezozi sau țărani, sint personaje de legendă, sint tipuri. Ei poartă culoarea și lumina adevărului care nu înșală. Mihail Sadoveanu este astfel continuatorul unei linii care pornește de la Homer și Cervantes. Romansele sale citeadată piercesii și profund realiste ne sint nespus de scumpe, conținînd un nesezat tezaur de viață și de poezie. Sadoveanu este unul din acei povestitori populari și savanți pe care nu poți să nu-i ascuți, cuvintele lor au puterea de a revela necunoscutul și de a cristaliza toate nuzelele visului și realității. Cu ocazia acestui omagiu închinat lui Mihail Sadoveanu, doresc să-mi exprim afeclerea și respectul pe care l-am poartă numeroșii tineri scriitori francezi, pentru care opera sa fecundă și vastă reprezintă un exemplu de înțelepciune, de frumusețe și de grandoare umanistă.

Despre viața culturală a R. D. Germane

Obiectivele principale de cultură-lizare a maselor și de ridicare a scriitorilor din mase încep să fie atinse. Oaspeții noștri Kurt Huhn și Heinz Hermann Wille, ale căror opere se bucură de un deosebit succes în Republica Democrată Germană sint și ei scriitori ridicați dintre muncitorii. Kurt Huhn, căruia recent i-a apărut volumul de proză „So lange das Herz schlägt” („Cît bate inima”) este unul din participanții la mișcarea scriitorilor revoluționari germani din 1928-29, care au luptat pentru introducerea culturii revoluționare în masele muncitorești; iar Heinz Hermann Wille este autorul unei interesante lucrări despre unele regiuni petrolifere, intitulată „Die goldene Woge”, („Valul de aur”).

În discursul pe care seful guvernului sovietic, N. S. Hrușciov, l-a ținut la mitingul de la Moscova, el a imbrățișat problemele internaționale cele mai acute, relevînd, printre altele, o eroare fundamentală a puterilor imperialiste în abordarea situației existente în lume. Adică, puterile respective se nărginesc, în cap cu Statele Unite ale Americii, să obțină în cadrul Organizației Națiunilor Unite, a Consiliului de Securitate, deciziuni care să promoveze interesele lor, în dauna altor state, prin punerea în funcțiune a mașinii de vot. Mecanica aceasta este destul de simplă, așa spune chiar rudimentară, deoarece se bazează pe calculul aritmetic al majorității, necorespunzător în fapt realității.

Dacă imediat după cel de al doilea război mondial, tabloul politic al lumii avea o anumită fizionomie, determinînd deci și structura O.N.U., în următorii cincisprezece ani s-au produs schimbări atât de importante, încît în mod necesar s-au impune o restructurare a înaltului for internațional și adoptarea unei noi concepții în soluționarea problemelor internaționale. Eficacitatea O.N.U. nu poate exista decît cu respectarea schimbărilor intervenite în raportul forțelor internaționale. În primul rînd, a apărut sistemul mondial socialist, reprezentînd o treime din populația globului și dispunînd de jumătate din întreaga putere a lumii — sistem în care sint înglobate țări ce pășesc în fruntea progresului prin ritmul excepțional al producției, cercuirile științifice și folosirea pașnică a energiei atomice. În al doilea rînd, s-au ivit mari transformări privind imperiile coloniale care s-au destrămat sub propriii noștri ochi, iar ce a mai rămas din ele e amenințat de o apropiată și definitivă dezagregare; schimbări uriașe s-au concretizat și în Africa, unde actualmente au apărut 26 de state independente, cu o populație de peste 180 de milioane de oameni. Și cine poate nega importanța pe echierul politic mondial a unor țări considerabile, cum sint China, India și Indonezia care astăzi reprezintă mari puteri?

Toți acești factori indică instaurarea unui nou raport de forțe dintre principalele trei grupuri de state de pe arena internațională: statele socialiste, imperialiste și neutre. Configurația politică actuală impune modificarea structurii O.N.U., în care interesele celor trei grupuri trebuie să fie just reprezentate, să se bucure de condiții de egalitate.

Statele Unite ale Americii, susținute de celelalte puteri imperialiste vor însă să ignoreze noul raport de forțe, să-și impună punctul lor de vedere, silind celelalte state să se supună. Într-o asemenea alternativă, este clar că nu se va putea ajunge la înțelegere ci, dimpotrivă, la încordarea extremă a situației internaționale. Statele lezate nu vor accepta niciodată hotărîri pe baza unor voturi smulse prin constringere, jon-

glerii, forșării de culșe și prin acelușat și cunoscută majoritate mecanică. Asta dovedește din partea inspiratorilor ei perseverarea în iluzia primedioasă că o astfel de aritmetică simplă, a mașinii de vot, ar fi eficientă în rezolvarea problemelor, în sensul dorit de puterile imperialiste. De altminteri, această „majoritate” este destul de relativă, căci ea este dobîndită prin presiuni, prin înfățurarea unor țări uriașe, cum este China, din O.N.U., prin împiedicarea intrării în Consiliul de Securitate a Indiei și Indoneziei, etc. Este din ce în ce mai greu Statele Unite să alcătuiască o „majoritate”, în fond precară și subredă, căci majoritatea reală, a forțelor păcii, e constituită din țările socialiste și popoarele care vor să-și consolideze independența. Obiectivul lor principal e dezarmarea, pacea.

Pe bună dreptate, referindu-se la una din cele mai stringente probleme ale zilelor noastre, dezarmarea, în discursul pomenit mai sus, premierul sovietic a spus: „În prezent țările socialiste dispun de mijloace fără precedent de înfrîngere a țărilor capitaliste sau, dacă vrei, chiar de constrîngere a lor în vederea unui acord de dezarmare.”

Cu ajutorul aceleiași mașini de vot, a aritmeticii simple, Statele Unite au reușit să transfere discuția problemei dezarmării din sinul Adunării Generale, în Comitetul nr. 1 (Comitetul politic), dar îl va fi cu neputință să inducă în eroare opinia publică asupra adevăratelor lor intenții. Nimend nu se va lăsa înșelată că propunerile referitoare la controlul dezarmării, în locul unui dezarmării controlate, reale și eficiente, sint de fapt un mijloc de tergiversare a tratativelor pentru a camufla, chiar și în cursul actualului sesiuni a O.N.U., politica curentă înarmării.

Delegația sovietică a prezentat în Comitetul documentul intitulat „Principalele prevederi ale tratatului cu privire la dezarmarea generală și totală” în care sint cuprinse propunerii practice, efective, animate de dorința unei soluționări cît mai grabnice a acestei probleme urgente și vitale. În schimb, delegațiile occidentale se lîmtează la obstrucții, la târăgănie, în scopul amînării la nesfîrșit a tratativelor.

Denuințînd cu vigoare aceste manevre și examinînd lucid forțele în lăntă, șeful guvernului sovietic a rătăcit că „în urma creșterii socialiste a lumii și a forțelor păcii, raportul de forțe pe arena internațională nu este în favoarea imperialismului”. Așadar, cercurile imperialiste, vrînd-nevrînd vor fi silite să țină seama de potențialul uriaș al forțelor păcii, mereu în creștere. Nu aritmetica elementară a mașinii de vot, ci a ritmetica complexă a vieții și dezvoltării istorice dovedește că aceste forțe ale păcii îndeplinesc un rol tot mai însemnat și hotărîr în ansamblul situației internaționale.

Ieronim SERBU

Lev Tolstoi în Occident

Un film de cinci miliarde...